

การประชุมวิชาการ

“บุหรี่และสุขภาพ” ครั้งที่ 4

วันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ 2548

พัฒนาชมรมการควบคุมการบริโภคยาสูบให้เข้มแข็ง
ภารกิจที่ท้าทายของสังคมไทย



ตัวเลขสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่

โดย ฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่
มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่



มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่



มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่



สสส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย



ตัวเลขสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่

คนไทยสูบบุหรี่มากขึ้นหรือลดลง

ในปี 2544 ผลการสำรวจ พบว่า ในกลุ่มประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป มีผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวันประมาณ 10.6 ล้านคน หรือร้อยละ 22.5

จำนวนอัตราร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่

พฤติกรรมการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
สูบบุหรี่เป็นประจำ	10,551.2	22.5
สูบบุหรี่นานๆ ครั้ง	1,412.9	3.0
ปัจจุบันไม่สูบบุหรี่แต่เคยสูบ	2,235.1	4.8
ไม่สูบบุหรี่และไม่เคยสูบ	32,745.5	69.7

หมายเหตุ : ไม่รวมผู้ที่ไม่ทราบว่าเคยสูบบุหรี่หรือไม่

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม หากดูข้อมูลย้อนหลัง 25 ปี จะพบว่าอัตราผู้สูบบุหรี่เป็นประจำในปี พ.ศ.2519 เท่ากับร้อยละ 30.1 และในการสำรวจล่าสุด ปี พ.ศ. 2544 มีอัตราผู้สูบบุหรี่เป็นประจำเท่ากับร้อยละ 22.5 แสดงให้เห็นว่าในช่วง 25 ปีที่ผ่านมาจำนวนผู้สูบบุหรี่ในประเทศไทยมีเพิ่มขึ้นในบางช่วง แต่มีแนวโน้มลดลงในช่วง 10 ปีหลัง (2534-2544) ซึ่งนับว่าการรณรงค์ที่ผ่านมาได้ผลดี

จำนวนและอัตราการร้อยละผู้สูบบุหรี่ (2519-2544)

ปี	สูบบุหรี่เป็นประจำ	
	จำนวน	ร้อยละ
2519	8,629,510	30.1
2529*	10,377,000	26.4
2531	10,109,890	25.0
2534	11,402,100	26.3
2536*	10,406,200	22.8
2539	11,254,200	23.4
2542	10,230,600	22.4
2544	10,570,100	22.5

*เริ่มตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไป

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาคที่มีคนสูบบุหรี่มากที่สุด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้สูบบุหรี่เป็นประจำสูงกว่าภาคอื่น คือ ร้อยละ 25.7 รองลงมา คือ ภาคใต้และภาคเหนือ ซึ่งมีผู้สูบบุหรี่ที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 24.4 และร้อยละ 23.5 ตามลำดับ) ภาคกลางมีผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 19.9 ส่วนกรุงเทพมหานคร มีผู้สูบบุหรี่ต่ำสุด คือ ร้อยละ 15.7

อัตราการร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ จำแนกตามภาค พ.ศ. 2544

กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
15.7	19.9	23.5	25.7	24.4

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

วัยที่สูบบุหรี่มากกว่ากัน

คนไทยวัย 40-49 ปี เป็นกลุ่มที่มีอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุด คือร้อยละ 27.0 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 30-39 ปี และ 50-59 ปี ประมาณร้อยละ 26.0

กลุ่มประชากรที่มีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง คือ กลุ่มเยาวชน (15-24 ปี) โดยในกลุ่มอายุ 15-19 ปี สูบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.3 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 6.7 ในปี 2544 โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิงมีอัตราการสูบเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ จากน้อยกว่าร้อยละ 0.1 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 0.3 ในปี 2544 สำหรับกลุ่มอายุ 20 - 24 ปี สูบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.3 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 20.2 ในปี 2544 ในขณะที่กลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป อัตราการสูบลดลง ซึ่งอาจเนื่องมาจากคนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้น และมีแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ เช่น ลูก เป็นต้น

เริ่มสูบบุหรี่อายุเท่าไร

เมื่อพิจารณาอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุระหว่าง 15-19 ปีร้อยละ 58.2 รองลงมาคืออายุ 20-24 ปีร้อยละ 27.7 และอายุ 10-14 ปีร้อยละ 6.5 ตามลำดับ หรืออายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มสูบประมาณ 18.5 ปี

จบปริญญาสูบน้อยกว่าจบประถม

ผู้ที่จบการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา มีอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุด คือ ประมาณร้อยละ 27.4 รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมร้อยละ 26.8 ขณะที่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สูบบุหรี่เพียงร้อยละ 11.1 เท่านั้น

อัตราร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สูบบุหรี่เป็นประจำ จำแนกตามเพศและหมวดอายุ

เพศ	รวม	หมวดอายุ (ปี)							
		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60 ขึ้นไป
พ.ศ. 2542									
ชาย	42.6	12.4	35.4	47.6	48.3	51.5	51.4	50.0	45.1
หญิง	2.6	* 0.7	1.1	1.5	2.4	3.9		5.6	4.8
พ.ศ. 2542									
ชาย	42.9	12.8	38.9	48.4	49.2	50.1	51.4	49.6	40.9
หญิง	2.4	0.3	0.9	1.1	1.9	2.1	3.2	4.3	4.3

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากร พ.ศ. 2542 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี และการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

อัตราการสูบบุหรี่ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ

ระดับการศึกษาที่สำเร็จ	ร้อยละ
ก่อนประถมศึกษา	27.4
ประถมศึกษา	26.8
มัธยมศึกษา	33.9
อุดมศึกษา	11.1
การศึกษาอื่นๆ	29.6
ไม่ทราบระดับการศึกษา	17.2
ไม่เคยเรียน	19.6
ไม่ทราบ	18.6

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

การสูบบุหรี่ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน (บาท)	ร้อยละ
ไม่เกิน 2,500	40.0
2,501 - 5,000	31.9
5,001 - 10,000	27.6
ตั้งแต่ 10,001 ขึ้นไป	19.4

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

คนจนสูบบุหรี่มากกว่าคนรวย

ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 2,500 บาท มีอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุด คือ ร้อยละ 40 รองลงมา คือ ผู้ที่มีรายได้ 2,501 - 5,000 บาท ร้อยละ 31.9, ขณะที่ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน สูบบุหรี่เพียงร้อยละ 19.4 เท่านั้น



ผู้หญิงไทยจะสูบบุหรี่มากขึ้น การณรงค์ไม่จริงจัง

ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาองค์กรอนามัยโลก เตือนยอดผู้สูบบุหรี่ของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 13 ล้านคนใน 25 ปี ข้างหน้า

ดร. จูดีทซ์ แมคคาย ที่ปรึกษาองค์กรอนามัยโลก เปิดเผยว่า จากการคำนวณโดยใช้สถิติทางระบาดวิทยาขององค์กรอนามัยโลก พบว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า ยอดผู้สูบบุหรี่ของคนไทยจะเพิ่มเป็น 13 ล้านคน จากตัวเลขปัจจุบันคือ 10.2 ล้านคน โดยผู้ชายจะสูบบุหรี่น้อยลง แต่ผู้หญิงจะสูบบุหรี่มากขึ้น ถ้าไม่มีการรณรงค์ที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง

“ความคิดเห็นของเด็ก U.2 - U.4 ที่มีพ่อสูบบุหรี่ ต่อการสูบบุหรี่ของพ่อ”

ความรู้สึกของลูก...

เด็กร้อยละ 97.4 “รู้สึกเหมือนเมื่อพ่อสูบบุหรี่อยู่ใกล้ๆ”

เด็กร้อยละ 99.5 “รู้สึกไม่ชอบ” ที่พ่อสูบบุหรี่

เด็กร้อยละ 70 “รู้สึกอาย” ที่มีพ่อสูบบุหรี่

เด็กร้อยละ 99.2 “อยากให้พ่อเลิกสูบบุหรี่”

สิ่งที่ลูกเห็น...

ร้อยละ 64.3 พ่อสูบบุหรี่ขณะพาออกไปเที่ยว

ร้อยละ 46.5 พ่อสูบบุหรี่ในบ้าน

ร้อยละ 37 พ่อสูบบุหรี่ในรถยนต์ขณะที่ลูกนั่งอยู่ด้วย

ร้อยละ 25 พ่อสูบบุหรี่เมื่อนั่งดูโทรทัศน์กับลูก

สิ่งที่กระทบตัวลูก...

เด็กร้อยละ 17.4 เคยรู้สึกไม่สบายทุกครั้งเมื่อได้รับควันบุหรี่

เด็กร้อยละ 46.4 เคยรู้สึกไม่สบายเป็นบางครั้งเมื่อได้รับควันบุหรี่จากพ่อ

การสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ ระหว่างวันที่ 1-19 พ.ย. 2547

การคาดการณ์ในอีก 20 ปีข้างหน้า

	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2568
ประชากรทั้งหมด	64 ล้านคน	80 ล้านคน
ประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี	17 ล้านคน	33 ล้านคน
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	47 ล้านคน	63 ล้านคน
อัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชาย	42.6%	25%
อัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิง	2.6%	15%
อัตราการสูบบุหรี่ทั้ง 2 เพศ	22.5%	20%
จำนวนผู้สูบบุหรี่	10.2 ล้านคน	13 ล้านคน

คนไทยเสียเงินไปกับบุหรี่

ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 71.1 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปสูบบุหรี่เป็นประจำ สูบบุหรี่ประมาณวันละ 1-10 มวน รองลงมาสูบบุหรี่ประมาณวันละ 11-20 มวน (ร้อยละ 26.5)

โดยผู้สูบบุหรี่จะเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่เฉลี่ยวันละ 10-13 บาท

บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด สำรวจ "พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนกรุงเทพฯ" จากกลุ่มตัวอย่าง 1,271 คน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2546 พบว่า

คนกรุงเทพฯ มีค่าใช้จ่ายด้านบุหรี่เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 15.07 ของรายได้ทั้งหมดในแต่ละเดือน และถ้าเปรียบเทียบในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กลุ่มอายุที่น่าเป็นห่วงคือ กลุ่มวัยรุ่น (อายุ 13-19 ปี) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายด้านบุหรี่ถึงร้อยละ 20.3

หากดูจากยอดจำหน่ายบุหรี่จะพบว่าในช่วงปี 2539 - 2545 ยอดจำหน่ายบุหรีลดลง แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2546

คนสูบบุหรี่เสียเงินเท่าไรไปกับบุหรี่

ลำดับที่	ค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่โดยเฉลี่ยต่อวัน	ร้อยละ
1	ไม่เกิน 5 บาทต่อวัน	32.8
2	มากกว่า 5 บาท แต่ไม่เกิน 10 บาทต่อวัน	14.0
3	มากกว่า 10 บาท แต่ไม่เกิน 15 บาทต่อวัน	5.0
4	มากกว่า 15 บาท แต่ไม่เกิน 20 บาทต่อวัน	18.0
5	มากกว่า 20 บาท แต่ไม่เกิน 30 บาทต่อวัน	8.7

ถ้าราคาบุหรี่เพิ่มขึ้น จะมีผลต่อคนสูบอย่างไร

ลำดับที่	ถ้าหากกรณีที่มีการขึ้นราคาค่าบุหรี่ต่อซอง	สูบเท่าเดิม	สูบลดลง	เลิกสูบ
1	กรณีที่ขึ้นราคาค่าบุหรี่ซองละ 1 บาท	58.9	19.9	21.2
2	กรณีที่ขึ้นราคาค่าบุหรี่ซองละ 3 บาท	45.3	22.4	32.3
3	กรณีที่ขึ้นราคาค่าบุหรี่ซองละ 5 บาท	38.4	17.1	44.5

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์, ผลสำรวจภาคสนาม เรื่อง การประเมินค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่ :

กรณีศึกษาผู้สูบบุหรี่ที่มีอายุ 11 ปีขึ้นไปในเขต 13 จังหวัดทั่วประเทศ

การสูบบุหรี่ของพระสงฆ์ไทย พระสงฆ์สูบบุหรี่ลดลง

ปี พ.ศ.	พื้นที่	ร้อยละ
2528*	กรุงเทพมหานคร	53.6
2530**	ชลบุรี	54.8
2536***	ราชบุรี	53.4
2546****	ทั่วประเทศ	37.2

ที่มา : *วรรณิกา วงศ์ไกรศรีทอง, **จรัสรัตน์ บวรวัฒนวงศ์ และคณะ, ***กัญญา ศรีนวล, ****รศ.ดร.เนาวรัตน์ เจริญค้า และคณะ

ตายเพราะบุหรี่ปีละ 5 ล้านคน

จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลกล่าสุดพบว่าแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ปีละ 5,000,000 คน บุหรี่นอกจากจะเป็นสาเหตุสำคัญของการป่วยด้วยโรคต่างๆ แล้ว การสูบบุหรี่ยังก่อความสูญเสียต่อเศรษฐกิจอย่างมหาศาลอีกด้วย โดยจากรายงานของธนาคารโลกพบว่า การสูบบุหรี่ก่อความสูญเสียต่อเศรษฐกิจทั่วโลก 200,000 ล้านดอลลาร์ หรือ 8 ล้านล้านบาทต่อปี

ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้สูบบุหรี่เป็นประจำประมาณ 1,100 ล้านคน เป็นประชากรในประเทศพัฒนาแล้ว 300 ล้านคน (ชาย 200 ล้านคน หญิง 100 ล้านคน) และเป็นประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนา 800 ล้านคน (ชาย 700 ล้านคน หญิง 100 ล้านคน) ในอีก 20 ปีข้างหน้า จะมีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ปีละ 10 ล้านคน โดยเป็นประชากรของประเทศพัฒนาแล้ว 3 ล้านคน และประเทศกำลังพัฒนา 7 ล้านคน

ยอดจำหน่ายบุหรี่และรายได้รัฐจากภาษีบุหรี่ (ไม่รวมกำไรโรงงานยาสูบ)

ปีงบประมาณ	บุหรี่โรงงานยาสูบ		นำเข้าจากต่างประเทศ		รวม		อัตราภาษี (%)
	ยอดจำหน่าย (ล้านบาท)	ภาษี (ล้านบาท)	ยอดจำหน่าย (ล้านบาท)	ภาษี (ล้านบาท)	ยอดจำหน่าย (ล้านบาท)	ภาษี (ล้านบาท)	
2534	1,942	15,679	12	219	1,954	15,898	55
2535	1,983	14,653	51	784	2,035	15,438	55
2536	2,065	14,499	60	846	2,125	15,345	55
2537	2,258	18,871	71	1,131	2,328	20,002	60
2538	2,100	19,498	71	1,238	2,171	20,736	60
2539	2,386	22,747	77	1,345	2,463	24,092	62
2540	2,316	28,301	99	1,454	2,415	29,755	68
2541	1,786	25,823	165	2,868	1,951	28,691	70
2542	1,569	23,130	241	3,578	1,810	26,708	70
2543	1,586	23,581	239	4,529	1,826	28,110	71.5
2544	1,466	23,790	261	5,837	1,727	29,627	75
2545	1,453	25,111	262	6,136	1,716	31,247	75
2546	1,636	27,579	293	6,472	1,904	33,582	75
2547	1,680	28,600	429	8,671	2,110	36,326	75

ที่มา : กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง



**กลุ่มประชากรที่มีอัตราการสูบบุหรี่
เพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง
คือกลุ่มเยาวชน (15-24 ปี)
โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิง
มีอัตราการสูบเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด**